

THÀNH PHẦN LOÀI TUYẾN TRÙNG ĂN THỊT BỘ MONONCHIDA TẠI VƯỜN QUỐC GIA BIDOUP-NÚI BÀ, LÂM ĐỒNG

VŨ THỊ THANH TÂM

Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật,
Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam

Tuyến trùng sống tự do trong đất bộ ăn thịt Mononchida được nghiên cứu ở Việt Nam từ những năm 90 của thế kỷ XX và đã ghi nhận được 56 loài thuộc 4 họ 10 giống tại các địa điểm nghiên cứu trên cả nước. Tại khu vực Tây Nguyên, đã ghi nhận được 10 loài thuộc 3 họ 5 giống [6] tại các tỉnh: Lâm Đồng, Đắk Nông, Đắk Lắk, Kon Tum và Gia Lai.

Vườn Quốc gia (VQG) Bidoup-Núi Bà thuộc huyện Lạc Dương tỉnh Lâm Đồng và chiếm gợn gần cao nguyên Langbiang (hay còn gọi là cao nguyên Lâm Viên). Hơn 90% diện tích của VQG Bidoup – Núi Bà là rừng và đất rừng, trong đó chủ yếu là rừng nguyên sinh với rất nhiều động thực vật khác nhau. Nơi đây được đánh giá là VQG lớn nhất và là một trong bốn trung tâm đa dạng sinh học của Việt Nam.

Tuy nhiên cho đến nay, chưa có một nghiên cứu nào đầy đủ về khu hệ tuyến trùng ở VQG Bidoup-Núi Bà nói chung cũng như tuyến trùng ăn thịt bộ Mononchida nói riêng. Bài báo này là ghi nhận đầu tiên tương đối đầy đủ về thành phần loài tuyến trùng sống tự do trong đất bộ ăn thịt Mononchida tại VQG Bidoup – Núi Bà.

I. MẪU VẬT VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Tổng số 78 mẫu đất được thu ngẫu nhiên theo các sinh cảnh khác nhau tại VQG Bidoup-Núi Bà vào tháng 6/2013. Các mẫu đất được tách lọc tuyến trùng theo phương pháp rây lọc tĩnh cải tiến trên cơ sở phương pháp phễu lọc Baermann [7]. Tuyến trùng được xử lý nhiệt ở 70°C và được cố định trong dung dịch TAF. Quá trình làm trong tuyến trùng và lên tiêu bản cố định theo phương pháp của Seinhost, 1959 [10]. Phân tích, định loại tuyến trùng dưới kính hiển vi OLYMPUS CH40.

II. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Thành phần loài

Tất cả các mẫu nghiên cứu đều ghi nhận sự có mặt của tuyến trùng ăn thịt bộ Mononchida với các số lượng loài khác nhau. Kết quả nghiên cứu bước đầu về thành phần loài tuyến trùng sống tự do trong đất tại VQG Bidoup-Núi Bà đã ghi nhận 18 loài tuyến trùng ăn thịt (Bộ Mononchida) thuộc 7 giống 4 họ như danh sách dưới đây:

BỘ MONONCHIDA JAIRAIPURI, 1969

Họ Mononchidae Filipjev, 1934

Giống *Prionchulus* Cobb, 1916

1. *Prionchulus bongdanowiczi* Susulovsky & Winiszewska, 2006 *
2. *Prionchulus mordax* Andrassy, 1993a *
3. *Prionchulus punctatus* Cobb, 1917
4. *Prionchulus vescus* Eroshenko, 1975
5. *Prionchulus* sp.

Giống *Coomansus* Jairajpuri & Khan, 1977

6. *Coomansus parvus* (de Man, 1880) Jairajpuri et Khan, 1977

Họ Mylonchulidae Jairajpuri, 1969

Giống *Mylonchulus* (Cobb, 1916) Atherr, 1953

7. *Mylonchulus brachyuris* (Butschli, 1873) Cobb, 1917

8. *Mylonchulus contractus* Jairajpuri, 1970

Họ Anatonchidae Jairajpuri, 1969

Giống *Miconchus* Andrass, 1958

9. *Miconchus elegans* Lal & Khan, 1988 *

10. *Miconchus* sp.

Họ Iotonchidae Jairaipuri, 1969

Giống *Iotonchus* Cobb, 1916

11. *Iotonchus arcuatus* Khan, Araki & Bilgrami, 2000 *

12. *Iotonchus chantaburensis* Buangsuwon & Jensen, 1966

13. *Iotonchus clarki* Mulvey & Jensen, 1966

14. *Iotonchulus ndu* Siddiqi, 2001 *

15. *Iotonchus pusillus* Loof, 2006 *

16. *Iotonchus transkeiensis* Buangsuwon & Jensen, 1966

Giống *Iotonchulus* Andrassy, 1993

17. *Iotonchulus longicaudatus* (Baqri, Baqri & Jairajpuri, 1978)

Giống *Mulveyellus* Siddiqi, 1984a

18. *Mulveyellus* sp.

Ghi chú: * Loài ghi nhận lần đầu cho khu hệ Việt Nam

Kết quả nghiên cứu tuyến trùng ăn thịt bộ Mononchida tại VQG Bidoup-Núi Bà đã ghi nhận được 18 loài thuộc 7 giống 4 họ. Trong đó: họ Mononchidae có 6 loài thuộc 2 giống là *Prionchulus* và *Coomansus* chiếm 33,4%; họ Mylonchulidae có 2 loài thuộc giống *Prionchulus* chiếm 11,1%; họ Anatonchidae cũng có 2 loài thuộc giống *Miconchus* chiếm 11,1%; họ Iotonchidae có 8 loài thuộc 3 giống *Iotonchus*, *Iotonchulus* và *Mulveyellus* chiếm 44,4%.

2. Nhận xét

Trong số 18 loài được ghi nhận ở VQG Bidoup-Núi Bà có 6 loài được ghi nhận mới cho khu hệ tuyến trùng ở Việt Nam, bao gồm *Prionchulus bogdanowiczi* P. *mordax*; *Iotonchus arcuatus*, *I. ndu*, *I. pusillus* và loài *Miconchus elegans*. Các loài mới cho khu hệ tuyến trùng Việt Nam sẽ được mô tả chi tiết trong một bài báo khác.

Kết quả nghiên cứu này cho thấy có 13 loài thuộc 5 giống, 4 họ là ghi nhận mới cho khu hệ tuyến trùng ở Tây Nguyên, trong đó có 3 loài chưa định tên là: *Prionchulus* sp., *Miconchus* sp., *Mulveyellus* sp.

Nguyễn Vũ Thanh (2007) đã ghi nhận 10 loài thuộc 5 giống ở Tây Nguyên, bao gồm: *Mylonchulus* (họ Mylonchulidae); *Coomansus* (họ Mononchidae) *Iotonchus*, *Iotonchulus* và *Parahadronchus* (họ Iotonchidae) [7]. Trong nghiên cứu này có 2 loài đã ghi nhận lại ở VQG Bidoup - Núi Bà là *Coomansus parvus* (họ Mononchidae) và *Iotonchulus longicaudatus* (họ Iotonchidae).

III. KẾT LUẬN

1. Kết quả nghiên cứu về thành phần loài tuyến trùng bộ ăn thịt Mononchida tại Vườn Quốc gia Bidoup-Núi Bà đã xác định được 18 loài thuộc 7 giống 4 họ. Trong đó, ghi nhận mới cho khu hệ tuyến trùng ở Tây Nguyên 13 loài thuộc 5 giống 4 họ.

2. Ghi nhận mới cho khu hệ tuyến trùng Việt Nam 6 loài thuộc 3 giống. Trong đó giống *Iotonchus* thuộc họ Iotonchidae ghi nhận mới 3 loài: *I. arcuatus*, *I. ndu* và *I. pusillus*; giống *Prionchulus* thuộc họ Mononchidae ghi nhận mới 2 loài: *P. bogdanowiczi* và *P. mordax*; giống *Miconchus* thuộc họ Anatonchidae ghi nhận 1 loài *Miconchus elegans*.

Lời cảm ơn: Nghiên cứu này là một phần của đề tài TN03/07 thuộc chương trình Tây Nguyên III.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. **Ahmad, W., M.S. Jairajpuri**, 2010. Mononchida. The predatory Soil Nematodes. Brill Leiden-Boston, 288 pp.
2. **Andrassy, I.**, 1993a. Acta Zoologica Hungarica, 39: 13-60.
3. **Jairajpuri, M. S.**, 1969. Nematologica, 15: 557-581.
4. **Jairajpuri, M. S.**, 1970. Nematologica, 16: 213-222.
5. **Lal A., E. Khan**, 1988. Nematologia Mediterranea, 16: 1-3.
6. **Nguyễn Vũ Thanh**, 2007. Động vật chí tập 22: Giun tròn sống tự do Monhysterida, Araeolaimida, Chromadorida, Rhabditida, Enoplida, Mononchida, Dorylaimida. Nxb. KHKT, Hà Nội, 455 trang.
7. **Southey, J. F.**, 1986. Laboratory methods for work with plant and soil nematodes. London: Her Majesty's Stationery Office, 202 pp.
8. **Seinhorst, J. W.**, 1959. Nematology, 4: 67-69.
9. **Susulovsky, A., G. Winiszewska**, 2006. Annales Zoologici, 56:241-248.

DIVERSITY OF PREDACEOUS NEMATODES (NEMATODA: MONONCHIDA) AT BIDOUP – NUI BA NATIONAL PARK, LAM DONG

VU THI THANH TAM

SUMMARY

The investigation on the terrestrial nematodes in Bidoup-Nui Ba National Park were recorded 18 predaceous nematode species of order Mononchida. The recorded species belong to 7 genera, 4 families, among them the family Mononchidae with 6 species belong to genera *Prionchulus* and *Coomansus*; the family Mylonchulidae with 2 species belong to *Prionchulus* genus; the family Anatonchidae with 2 species belong to *Miconchus* genus; the family Iotonchidae with 8 species belong to 3 genera, *Iotonchus*, *Iotonchulus* and *Mulveyellus*. In the recorded list, 6 species found as new records for Vietnam, viz. *Prionchulus bogdanowiczi*, *P. mordax*, *Iotonchus arcuatus*, *I. ndu*, *I. pusillus* and *Miconchus elegans*.